

Projektförslag avsänkning av Mölledammen, Röstånga

Förberett för: Svalövs Kommun

Bearbetat av: Martin Sommar, Biolog, Naturentreprenad Syd AB

16 januari 2023

Bakgrund

Mölledammen i Röstånga anlades i mitten på 1800-talet för uppdämning och magasinering av vatten till kvarnen. Även tidigare fanns här kvarnverksamhet fast då utan uppdämning av vattnet. Under början av 1900-talet var kvarnverksamheten som störst men nu är kvarnen riven sedan länge.

På grund av erosion i tillrinnande vattendrag sedimenterar dammen igen och den har rensats vid två tillfällen, 1972 och 1995. Under rensningen 1972 anlades två konstgjorda öar av rensmassorna och 1995 anlades även ett bräddavlopp.

Syfte

Många fiskar och andra djur som lever i vatten behöver kunna röra sig upp- och nedströms i vattendrag och sjöar. De hindras idag av dammar, kraftverk och annan fysisk påverkan på vattenmiljön. Bristen på konnektivitet är ett allvarligt miljöproblem som hotar den biologiska mångfalden. En avsänkning av dammen kommer medföra en återställd konnektivitet så att fisk och andra organismer kan röra sig obehindrat upp- och nedströms i vattendraget. Åtgärden kommer även främja en naturlig sedimenttransport och minska översvämningsrisken nedströms i framtiden. När vattnet tillåts bredda över de svämplan som kommer skapas längs den anlagda bäckfåran fördröjs vattnet vid tillfälliga och snabba höjningar av vattenståndet. Även temperatur och syrehalt i vattendraget kommer att påverkas positivt. Dagens grunda damm med liten genomströmning gör att vattentemperaturen blir högre på grund av solinstrålningen på sommaren. Varmare vatten har lägre syreinhåll vilket kan påverka vattenorganismer negativt. Den naturlika bäcken som anläggs istället för dammen kommer även ha ett mer turbulent flöde vilket ytterligare ökar syrehalten i vattnet.

Mål

Målet med projektet är att återställa bäcken till sin naturliga status som ett strömmande vattendrag. Konnektivitet och sedimenttransport kommer återställas och översvämningsrisken nedströms minskar.

Lösning

Genom att sänka av det som idag är ett överfallsutlopp i dammen och anlägga en meandrande bäckfåra med tillhörande svämplan i den tidigare dammen uppnås ovanstående syfte och mål med projektet.

Fig 1. Förslag på utformning av området. Källa: minkarta.lantmateriet.se

Projektöversikt

Överfallsutlopp

I dagsläget rinner vattnet ut ur dammen via ett överfallsutlopp med en fallhöjd på ca 2,5m. Detta är ett definitivt vandringshinder för fisk och många andra djur. Förslaget är att sänka av detta fallet till en nivå där det med hjälp av block och sten går att anlägga en naturlig bäckfåra. Tanken är att bara ta ner vallen precis i utloppet och bevara resterande del av dammvallen. Genom att bevara återstående del av vallen bromsas och fördröjs höglöden och vattnet tillåts rinna ut på de svämplan som skapas på den gamla botten på dammen. Detta kommer minska risken för översvämningar nedströms i framtiden.

Fig 2. Nuvarande situation, ca 2,5m överfallsutlopp ur dammen

Fig 3. Fotomontage för att illustrera målbild med dämnet avsänkt och bäcken uppbyggd med block och sten vilket möjliggör upp- och nedströmsvandring för fisk och andra organismer

Återskapad bäckfåra

En meandrande bäckfåra anläggs i det som tidigare var botten på dammen. För att få den så naturlig som möjligt tillsätts block och sten i varierande storlek för att få en så varierad bäckfåra som möjligt. Genom att tillsätta block och sten skapas även en mer varierad strandkant och den så kallade strandflikigheten ökar. Det grunda området i strandkanten är en mycket viktig uppväxtplats för tex fiskyngel. På resterande yta av den gamla dammbotten kommer svämplan anläggas. Svämplan, eller översvåmningsområden, är viktiga biotoper invid vattendragen. De innehåller några av våra mest komplexa och produktiva ekosystem samtidigt som de har andra viktiga funktioner såsom att bromsa höglöden, minska erosionen och minska näringstransporten i vattendraget. Gångstigen runt dammen kommer även fortsättningsvis kunna nyttjas i samma utsträckning som idag, dock med mindre kontakt med vattnet på vissa sträckningar.

Fig 4. Fotomontage för att illustrera målbild på den återskapade bäckfåran. De gröna områdena som omger bäcken är representar svämplan.

*Fig 5. Idéskiss på hur bäcken med svämplan skulle kunna se ut efter avsänkning av dämnet. Vattnet rinner från vänster till höger i bilden
Illustration: Martin Sommar*